

Főszerkesztői előszó

Köszöntöm a kedves Olvasót a *Fontes Iuris* 2024. harmadik és negyedik, összevont számának lapjain. Már a tartalomjegyzékből is kitűnik, hogy ezzel a számmal – ahogy az egyik tanulmány címe sugallja – a jövőbe igyekszünk bepillantást nyerni és kínálni. Az itt sorakozó írások közös témája a digitalizáció, sőt, a mesterséges intelligencia hatása egyes jogterületekre.

Kiemelt tanulmányunkat Zódi Zsolt jegyzi *A Facebook tartalom- és fiókkorlátozási gyakorlata: szabályok, eljárások, algoritmusok és statisztikák* címmel. Szerzőnk arra vállalkozik, hogy kibogozza a Facebook által felhasználóival szemben alkalmazott szankciókra érvényes szabályokat, amelyekben nemzeti és uniós jogi normák fonódnak össze szerződéses kondíciókkal, valamint átláthatatlan algoritmusokkal és a mögöttük álló protokollokkal. A platform ítéletei jórészt megfellebbezhetetlenek: az ítéleteket gépek hozzák és gépek bírálják felül.

Juhász Ágnes Pillantás a jövőbe – *A digitális vagyontárgyak öröklésének lehetőségei és kihívásai* címmel írt tanulmányt. A szerző megállapítja: „...világszerte ... növekszik a digitális hagyaték mennyisége, amelyet a jog konkrét rendelkezések hiányában még nem tud kezelni ... a gyakorlatnak kell levegőnyelnie”, akár a klasszikus szabályok analógiás értelmezésével. A szerző tesz néhány javaslatot a jogalkotás lehetséges irányaira, majd figyelmeztet: ha a jogtudomány, a jogalkotó és a jogalkalmazó lemarad, „akkor a jog helyett a gyorsan változó digitális környezet fogja önmagát szabályozni”.

Verebics János írásának címe *Generatív mesterséges intelligencia az egyetemi oktatásban*. Átfogó képet ad az új technológia alkalmazásában rejlő lehetőségekről és kihívásokról a felsőoktatásban. Nemzetközi kitekintéssel fogalmaz meg javaslatokat a felsőoktatási intézmények számára a GMI integrációjának elősegítésére. A GMI alkalmazása az oktatásban is paradigmaváltást hozhat. A változás visszafordíthatatlan: a GMI használatának megtiltása pedig nem opció. A cikk jó néhány népszerű alkalmazást is bemutat és összehasonlít, tudunkra adva, hogy melyiket milyen célra, milyen környezetben érdemes leginkább használni.

Németh Zoltán témája *A mesterséges intelligencia hatása az igazságszolgáltatásra*. Az MI rendszerek gyors és analitikus hozzáférést biztosítanak a normák és az esetjog korpuszaihoz. Az algoritmusok felismerik a vonatkozó precedenseket. Az MI segíthet a peres eljárások előkészítésében, modellezve a várható ítéleteket, azonosítva a kulcsfontosságú érveket. A cikk szembenéz az etikai dilemmákkal is, főként a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülésével összefüggésben. Az igazságszolgáltatásban használt MI magas kockázati

besorolást kap: alapvető jogokat érintő döntéseket embernek kell jóváhagynia. A szerző egybeveti az európai uniós és az amerikai szabályozás irányait. Reméli, hogy az EU nemcsak a szabályozásban, hanem az innovációban is vezető szerephez jut.

A digitalizáció hatása a fogyasztóvédelmi jogalkotásra című tanulmánnyal Hajnal Zsolt gazdagítja folyóiratunk e számát. A mai fogyasztó az internet révén korlátlanul léphet ki a termékek és szolgáltatások világpiacára. Az online piacon horizontális, sokpólusú kereskedelem zajlik. Szükségessé vált és elkezdődött a szabályozás – a szerző szavai szerint – „újraszületése”. Az online teret szabdaló nemzeti határok lebontása az EU versenyképessége érdekében fontos. Alapvető fogalmakat kell újradefiniálni. Fogyasztónak minősül-e például a hivatásos online pókerjátékos? A szerző bemutatja az európai uniós jogalkotó útkereséseit, de kitér a Gazdasági Versenyhivatal gyakorlatára is.

Gyarmathy Judit tollát dicséri a *Bíróági digitalizáció a nemzetközi felmérések tükrében* című tanulmány. Az olvasó részletes és pontos tájékoztatást kap az elektronikus forradalom állásáról az igazságszolgáltatás területén, és arról, hogy hol helyezkedik el hazánk európai összehasonlításban. Az Európa Tanács és az Európai Bizottság intézményesített és rendszeres értékelései szerint a digitális eszközök és alkalmazások terén Magyarország az élbolyba tartozik, míg az MI használatáról ez kevésbé mondható el. A szerző ismerteti a legújabb uniós jogalkotást és annak vívmányait.

A tanulmányok rovat következő munkáját Jakab Nóra és Prugberger Tamás közösen jegyzi. A szerzők *A munkaszerződési és a foglalkoztatási jogviszonyból eredő tájékoztatási kötelezettség alakulásának kérdései az európai jog tükrében* című írásukban részletesen bemutatják a röviden csak ’tájékoztatási irányelv’-ként ismert uniós jogforrás fejlődését és a hatályos szabályozás kódexszerű újításait.

A rovatot Petrasovszky Berta írása zárja. A szerző a *pénzmosás hazai büntetőjogi szabályozása az Európai Parlament és Tanács 2018. október 23-i (EU) 2018/1673 irányelvének tükrében* című tanulmányában arra a kérdésre keresi a választ, hogy a pénzmosás bűncselekmény elkövetése esetén vajon a hazai jogszabályi környezet kellő jogszabályi alapot biztosít-e az illetékes hatóságok fellépésére, a bűncselekmény üldözésére. A szerző ismerteti a nemzetközi és uniós szabályozási környezetet, összevetve az új és az azt megelőző magyar szabályozással.

Jogeselelemzés rovatunkban két cikk szerepel. Székely Bontond Márk az Európai Unió Bíróságának a Lassana Diarra-ügyben hozott ítéletét vizsgálja, amely a FIFA szabályzata és

az uniós jog közötti kollíziót rendezi: a FIFA átigazolási gyakorlata aránytalan és szükségtelen módon korlátozza a profi labdarúgók szabad mozgását. Tóth Csaba a Kúria ítéletét elemzi, amelyben a legfőbb bírák arra a kérdésre keresték a választ, vajon hatálytalan beadványból szerezheth-e a bíróság hivatalos tudomást valamilyen jogi tényről vagy eljárási cselekményről.

Koltay András *Sajtószabadság: Egy közös európai eszme szabályozása* című monográfiájáról Szőke Péter írt recenziót. A mű a sajtószabadság jogi és társadalmi vonatkozásait vizsgálja az európai szabályozási környezetben, gazdag kitekintéssel az angolszász jogra és szakirodalomra is.

Beszámolót közlünk több, a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet (társ)rendezésében lezajlott szakmai tanácskozásról. Ezek közül három a Ptk. hatálybalépésének tizedik évfordulójához kapcsolódó konferenciasorozat egy-egy rendezvénye volt. De beszámolunk az intézet éves vándorkonferenciájáról is, amelynek témája ezúttal *Kockázatok, Dilemmák – Jogi Paradigmák a globális erőterben* volt. Az EU magyar soros elnökségéhez kapcsolódó, miniszteri szintű rendezvény volt a *Jogi versenyképesség – A jog eszközeivel a versenyképesebb Európáért* című nemzetközi tanácskozás.

Minden kedves Olvasónak kívánom, hogy a *Fontes Iuris* legújabb számának lapjait is haszonnal és élvezettel forgassa!